

3seuskadi

**Euskadiko Hirugarren Sektore Soziala
boluntariotzaren eta parte-hartze sozialaren
eraldaketen aurrean**

2024ko apirilaren 25ean egindako tailerraren laburpena

Urtarrila 2024

Egilea: Hirugarren Sektore Sozialaren Euskal Behatokia

Behatokia Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio orokorraren tresna tekniko bat da, gizarte-zerbitzuen arloan eskumena duen Eusko Jaurlaritzako Sailaren mendekoa, eta informazioa eta ezagutza bildu, sistematizatu, eguneratu eta sortzeaz arduratzen da, bai eta hedatzeaz ere, hirugarren sektore sozialarekin eta sektore horretako erakunde eta sareekin lotutako esparruetan (6/2016 LEGEA, maiatzaren 12koa, Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialarena).

Behatokiaren webgunean (www.3seuskadi.eus) eta <https://ikusmirak.eus/> webgunean Behatokiaren argitalpen guztietara sartu eta doan deskarga daitezke.

Horien bidez, Hirugarren Sektore Soziala hobetzen lagundu nahi dugu, eta, beraz, eskertzen dugu ahalik eta gehien zabaltzea, eta banaketa, kopia eta berrerabilpena baimentzen dugu, betiere irabazi-asmorik gabe egiten bada eta egiletza aitortzen bada.

Aurkibide

1	Tailerraren justifikazioa eta helburuak	4
2	Boluntariotza eta parte-hartze soziala EAEn	6
2.1	Datu orokorrak.....	6
2.2	Boluntariotza Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialean	7
2.2.1	Boluntarioen kuantifikazioa EHSSn	7
2.2.2	Boluntarioen garrantzia EHSSko erakundeetan	7
	8
2.2.3	Boluntarioen bilakaera azken hiru urteetan	8
2.2.4	Boluntariotzaren ezaugarriak EHSSko erakundeetan	8
2.2.5	Boluntariotzaren kudeaketa EHSSko erakundeetan	10
2.2.6	Boluntarioen parte-hartzea jardueren plangintzan eta/edo ebaluazioan	11
3	Ekintza boluntarioaren eraldaketa: joerak, erronkak eta aukerak	12
3.1	Hirugarren Sektore Sozialaren eraldaketak eta erronka sozial berriak	12
3.2	Ekintza boluntarioko joerak.....	13
3.2.1	Boluntariotza sustatzeko politika publikoak	13
3.2.2	Boluntariotzaren kontzepzioa eta rola	14
3.2.3	Lotura- eta konpromiso-moduak	14
3.2.4	Boluntarioen motibazioak eta itxaropenak.....	15
3.2.5	Beste Boluntariotza mota batzuen hedapena.....	15
4	Erronkak ekintza boluntarioa erakartzean, atxikitzean, dibertsifikatzean eta zaintzean. Ondorioak eta proposamenak	17
4.1	Diagnostikoa osatzen.....	17
4.2	Nola erakarri, atxiki eta dibertsifikatu boluntariotza: EHSSko erakundeen jarduerak	19
4.3	Nola erakarri, atxiki eta dibertsifikatu boluntariotza: beste eragile batzuen ekarpenak	21
5	Bibliografia	23
	Eranskina: tailerlean parte hartu duten erakundeak	25

1 Tailerraren justifikazioa eta helburuak

Boluntariotza Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialeko (EHSS) erakundeen eta sareen ezaugarri bereizgarrietako bat da. Alde batetik, ekintza boluntarioko erakunde gisa, oinarri soziala dute, besteak beste, boluntarioek osatua. Bestetik, erakundeak berak funtsezko eragileak dira gure gizartean borondatezko parte-hartze soziala bideratzeko, eta parte-hartze hori, berez, gizarteratzearen eta gizartearen kalitate demokratikoaren adierazlea da.

Parte-hartze mota horrek gero eta garrantzi handiagoa du eskuragarri dauden zifretan; izan ere, zifra horiek erakusten dute EAEn gorakada iraunkorra izan dela azken urteetan. Hala ere, datu positibo horien azpian, badira sakoneko joera batzuk eta gizarte-partaidetzari lotutako formatan, motibazioetan eta profiletan gertatzen diren eraldaketak. Joera eta eraldaketa horietako batzuek erronka garrantzitsuak ekar ditzakete; besteak beste, "noizbehinkako boluntariotzaren aldeko orientazioa aldatzea, boluntariotza tradizionalaren, erregularren eta iraupen luzekoaren kaltetan, planifikatutako eta epe luzerako konpromisoetan oinarrituta" (CESE, 2022). Baina hirugarren sektore sozialerako aukera berriak ere ireki ditzake, duela gutxiko pandemiak agerian utzi duen bezala. Pandemia horren ondorioz, zenbait erakundek online formatuko boluntariotza berria sortu dute, eta, Boluntariotzaren Euskal Estrategiak adierazten duen bezala, boluntariotza "natibo digital" eta gazte batek eremu horretako boluntariotzako lehen esperientzia izan du (15).

Elementu horiek guztiek zuzenean adierazten dute Euskadiko *2020ko Hirugarren Sektore Sozialaren Liburu Zurian* adierazitako funtsezko erronketako bat (5. erronka): sektorearen jasangarritasun sozialean aurrera egiteko beharra. Erronkak, Liburu Zurian bertan islatzen den bezala, argi eta garbi azpimarratzen du jasangarritasun hori lortzeko, besteak beste, gizartean parte hartzeko moduetan eta herritarren lotura-modu berrietan (191 eta hurrengoak) aldaketak ulertu eta txertatu behar direla.

Parte-hartze sozialaren eraldaketa horien esparruan eta Hirugarren Sektore Sozialari dakarkion erronkari dagokionez, Behatokiak, erakundeek erantzuteko dituzten moduei heltzeko helburuarekin, [tailer](#) bat antolatu zuen Donostian 2024ko apirilaren 25ean, non boluntariotzako hainbat erakundek eta boluntariotzako hiru euskal agentziek parte hartu zuten.

Zehatzago esanda, tailerrak erakundeen arteko elkarrizketarako espazio bat ahalbidetu zuen, honako hauek egiteko:

- 1) elkarrekin eztabaidatzea eta hausnartzea boluntariotzaren eta gizarte-partaidetzaren joerek eta eraldaketek irekitzen dituzten erronkei eta aukerei buruz (boluntariotzako beste modu batzuk, boluntarioen beste profil batzuk, bestelako lotura- eta konpromiso-moduak, etab.);
- 2) EHSSko erakundeek erronkei aurre egin ahal izateko gakoak identifikatzea eta joera horietan identifikatutako aukerak baliatzea, beren ekintza boluntarioa sustatzeko, antolatzeko, dibertsifikatzeko eta zaintzeko.

Tailerra hiru espazioren inguruan egituratu zen:

- 1) Hasierako multzo bat, gaia kokatzeko, boluntariotzaren egungo arazoei, erronkei eta aukerei buruzko datu espezifikokoak partekatuz, boluntariotzak EHSSko erakundeetan duen egoeran arreta berezia jarritz.
- 2) Bigarren atal bat, boluntariotzako beste modu batzuk abian jarri dituzten EHSSko erakundeek esperientziak eta ikaskuntzak partekatzeari buruzkoa.

Atal honetan, Gipuzkoako SOS Arrazakeriaren (mentoria sozialeko programak), Alboanen (boluntarioen profilen analisisa) eta Gurutze Gorriaren (ziberboluntariotza) esperientziak eta ikaskuntzak azaldu ziren.

- 3) Azkenik, erakundeek ekintza boluntarioa erakartzearen, atxikitzearen, dibertsifikatzearen eta zaintzearen inguruan txerta ditzaketen bide posibleei buruz hausnartzera eta horiek identifikatzera bideratutako multzoa.

Dokumentu honetan, lehenengo eta hirugarren multzoetan jorratutako gaiak azalduko ditugu, boluntariotzaren eta haren eraldaketen inguruan eskuragarri dauden datuak aurkeztuta (dokumentu honen 2. eta 3. epigrafeak), eta parte hartzen duten gizarte-erakundeek gaiari buruz egindako hausnarketak azalduta (4. epigrafea).

2 Boluntariotza eta parte-hartze soziala EAEn

2.1 Datu orokorrak

Jarraian, EAEko boluntariotzaren eta parte-hartze sozialaren ikuspegi orokorra eskaintzen duten datu batzuk erakusten dira. Datu horiek Boluntariotzaren Euskal Kontseiluak boluntariotzari eta gizartean parte hartzeko beste modu batzuei buruz bultzatutako azken txostenean agertzen dira (EDE Fundazioa, 2024).

Boluntariotzari buruzko datuak¹

- Egungo boluntarioen guztizko bolumena: EAEko biztanleriaren % 17, 320.872 pertsona.
- Boluntariotza generoaren arabera: emakumeak % 16,9; gizonak % 17,2
- Boluntario potentzialak²: % 22,3
- Galdutako boluntarioak³: % 8,3
- Boluntariotza presentziala: % 71
- Online boluntarioak: % 24
- Lotura: % 46,1ek erakunde batekin baino gehiagorekin laguntzen du.
- Erabilitako denbora: % 60k 1 eta 5 ordu artean ematen ditu.
- Jarduera mota: % 40k esku-hartze zuzeneko lanak egiten ditu; % 20k, berriz, administraziokoak.
- Gogobetetzea: 10etik 8,4, batez beste.

Gizartean parte hartzeko beste modu batzuei buruzko datuak⁴

- Euskal biztanleriaren % 45,8 erakunderen bateko bazkide/afiliatua da.
- Adinean aurrera egin ahala hazten da.
- % 19k borondatez denbora ematen du hirugarren sektorekoak ez diren erakundeetan laguntzen.

¹ Boluntariotzari buruzko Euskal Legearen 2. artikulua honela definitzen du boluntariotza: "pertsona fisikoek garatutako interes orokorreko jardueren multzoa, betiere honako baldintza hauetan egiten badira:

- a. Interesik gabe eta elkartasunez.
- b. Borondatez eta askatasunez, lan-harremana, funtzionario-harremana edo merkataritza-harremana, edo betebeharrak pertsonala edo betebeharrak juridikoa eragin gabe.
- c. Irabazi-asmorik gabeko erakunde bidez, eta programa edo proiektu zehatzen arabera.
- d. Ordainsari ekonomikorik gabe.
- e. Ordaindutako zerbitzu profesionalak inola ere ordezkatu gabe.

² Gaur egun erakunde horietan laguntzeko denborarik ematen ez duten pertsonak, baina etorkizun hurbilean horretarako prest egon daitezkeenak.

³ Azken urtean erakunde horietan laguntzeko denborarik eman ez duten baina aurreko urteetan lagundu duten pertsonak

⁴ "Gizarte-partaidetzat hartzen da espazio publikoan zuzenean edo zeharka eragitera bideratutako edozein jarduera, pertsonak hainbat ekintza eta bideren bidez egiten dutena, dela norberaren izenean, dela edozein motatako herritar-elkarteen bidez. Parte-hartze soziala komunitateko kide izatearen kontzientziatik sortzen da beti, eta, erantzukizunaren balioak eta garapen sozialean esku hartzeko eskubidea oinarritzat hartuta, pertsona batzuek modu aktiboan parte hartzen dute komunitatea eraldatzeko eta hobetzeko era guztietako ekintza zibikoetan ". Gizarte-partaidetzari eta boluntariotzari buruzko lantaldea: definizio argi eta partekatu baterantz. Boluntariotzaren Estatuko XV. Kongresua. Euskadi, 2012. Hemendik aterata: EDE Fundazioa. (2024). *Boluntariotza eta gizartean parte hartzeko beste modu batzuk EAEn. 2023*. Eusko Jaurlaritza. Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila, 9. or.

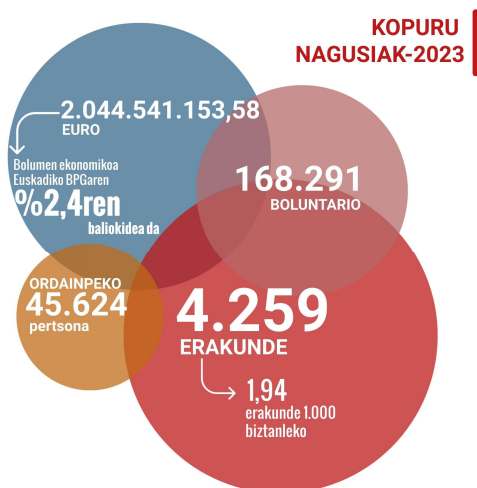
Hala, gizarte-partaidetzak boluntariotza barne hartzen du, baina baita parte hartzeko beste modu batzuk ere, hala nola gizarte- eta kultura-jardueretarako dohaintza ekonomikoak, jarduera zibikoetan, politikoetan eta abarretan parte hartzea, erakundeetako kide izatea, eta abar. Beraz, parte-hartze soziala ez da nahitaez Hirugarren Sektoreko erakunde bitartez bideratzen.

- % 53k ekonomikoki lagundu du, 10etik 7k modu erregularrean.
- EAEko biztanleen % 88k gizarte-jardueraren batean parte hartu du, eta emakumeak eta gazteak dira gehienak.
- Biztanleriaren % 27k jolas-jardueretan parte hartu du.
- Biztanleriaren % 44k laguntzaren bat eskaini die familiakoak ez diren beste etxe batzuei.

2.2 Boluntariotza Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialean

Jarraian azaltzen diren datuak [Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialaren 2024ko Liburu Zuritik](#) jaso dira.

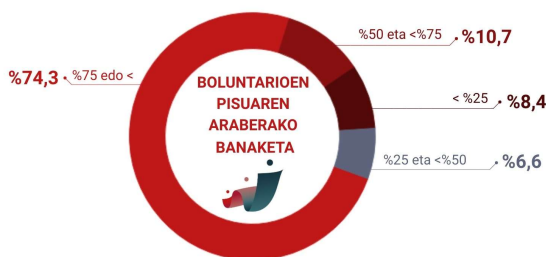
2.2.1 Boluntarioen kuantifikazioa EHSSn

Kalkuluen arabera, EHSS 4.259 erakundek osatzen dute, hau da, 1.000 biztanleko 1,94 erakundek. Erakunde horiek **168.291 boluntarioen partaidetza soziala bideratzen dute, Euskadiko hirugarren sektoreko boluntarioen % 52,4.**

Gainera, 45.624 langile inguru dituzte, Euskadiko biztanleria landunaren % 4,8. Eta 2022an 2.044 milioi euroko bolumen ekonomikoa kudeatu zuten, EAEko BPGren 2,4ren balioidea.

2.2.2 Boluntarioen garrantzia EHSSko erakundeetan

Erakundeen % 85ean boluntariotzak oso presentzia esanguratsua du, erakundeak osatzen duten **pertsonen erdia edo gehiago** ordezkatzen baitu. Izan ere, **erakundeen % 38,9** boluntarioek osatzen dute **oso-osorik**.

Errealitate hori bereziki esanguratsua da **eremu sozial eta zeharkakoan, garapenerako nazioarteko lankidetzan, osasunean eta hezkuntza eta astialdian**; izan ere, lantaldeak osatzen dituzten pertsonen erdia edo gehiago boluntarioak diren erakundeen ehunekoa % 90etik gorakoa da

- **LURRALDE HISTORIKOEN arabera.** Boluntariotzaren garrantzia lantaldeak osatzen dituzten pertsonen erdien gainetik duten erakundeen proportzioa handiagoa da Gipuzkoan (% 87) eta Araban (% 86,7).

- **FIGURA JURIDIKOEN arabera.** Halaber, elkarteen artean boluntarioen garrantzia handiagoa da fundazioen edo bestelako figura juridikoen artean baino; izan ere, 10 elkartetatik 9tan boluntarioak dira lantaldeak osatzen dituzten pertsonen erdia baino gehiago.
- **DIRU-SARREREN BOLUMENAREN arabera.** 12.000 €edo gutxiagoko aurrekontua duten ia erakunde guztiak boluntarioz osatuta daude, eta ehuneko horrek behera egiten du aurrekontua handitu ahala.

2.2.3 Boluntarioen bilakaera azken hiru urteetan

ERAKUNDEEN BANAKETA, BOLUNTARIOEN BILAKAERAREN ARABERA. (%)

Erakundeen % 44,4k dio azken hiru urteetan erakundeko boluntarioen kopurua mantendu egin dela. % 32,8k dio boluntarioen kopuruak gora egin duela, eta

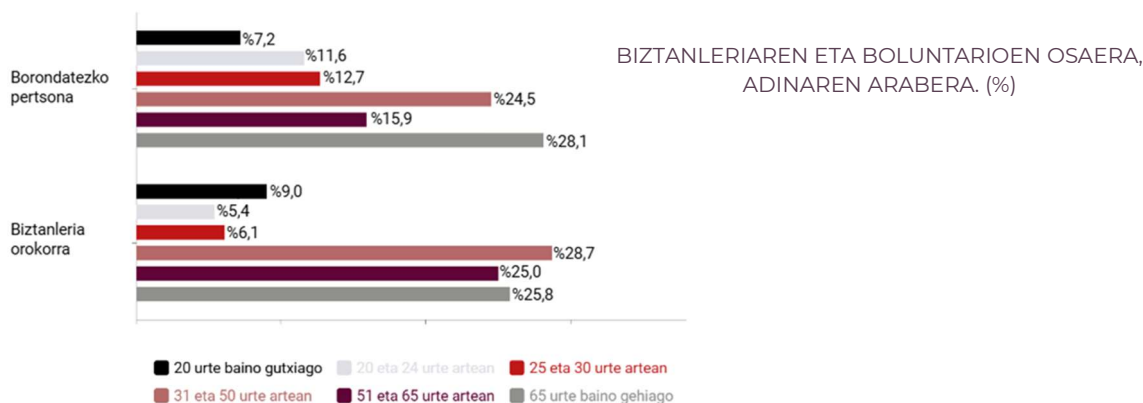
% 22,8k, berriz, behera.

- **LURRALDE HISTORIKOEN arabera.** Bizkaiko erakundeek handitu dute gehien boluntariotza azken 3 urteetan (erakundeen % 35,8k dio hori). Arabako erakundeek izan dute igoera txikiena (% 22,5).
- **EREMUEN arabera.** Gizarte-zeharkakoa (% 34,6), Garapenerako Nazioarteko Lankidetzak (% 34,6), Gizarte Zerbitzuak (% 33,3) eta Osasuna (% 31,9) dira boluntariotza gehien hazi den erakundeak. Boluntariotzaren bolumena egonkor mantendu da enpleguaren eremuan (10 erakundetatik ia 8).

2.2.4 Boluntariotzaren ezaugarriak EHSSko erakundeetan

BOLUNTARIOAK SEXUAREN arabera. Emakumeak gehiengo dira EHSSko erakundeetako boluntarioen artean. Boluntarioen % 62,1 emakumeak dira eta % 37,9 gizonak.

BOLUNTARIOAK ADINAREN arabera. 10 boluntarioetatik 3k, gutxi gorabehera, 30 urte baino gutxiago dituzte (% 31,5) edo, aitzitik, 65 urtetik gorako boluntarioak dira (% 28,1). Gainerakoak 31 eta 50 urte bitartekoen artean (% 24,5) eta 50 urtetik gorako eta 65 urte edo gutxiagokoen artean (% 15,9) banatzen dira.

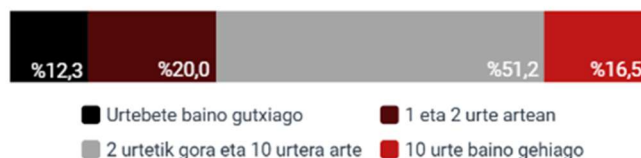

Boluntarioak adin-taldean arabera banatzean ikusten den joerak pertsonen bizi-zikloarekiko harremana islatzen du. 30 urtetik beherako eta 65 urtetik gorako taldeek gehiegizko ordezkaritza dute boluntariotzan, biztanleria-piramidean duten pisuarekin alderatuta, eta bizitzaren hasierako eta amaierako etapetan borondatezko jardueretan parte-hartze handiagoa dutela adierazten dute.

BOLUNTARIOAK IKASKETA-MAILAREN arabera. Boluntarioen erdiak baino gehiagok (% 56,8) unibertsitate-ikasketak edo ikasketa baliokideak ditu. 10etik 3k Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza edo Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren ostekoa (% 29,9) eta gainerako lehen mailako ikasketak edo baliokideak (% 11,5) amaitu dituzte.

BOLUNTARIOEN ANTZINATASUNAREN arabera. Duela 2 urte edo gutxiago erakundeetan sartutako boluntario berriak 3 boluntarioetatik 1 dira, eta boluntario gisa 10 urte baino gehiago daramatenak, berriz, % 16,5. Boluntario gehienek 2 urte baino gehiago eta 10 urte arte daramatzate (% 51,2).

BOLUNTARIOEN OSAERA, ANTZINATASUNAREN ARABERA.

BOLUNTARIOEN DEDIKAZIO-DENBORAREN arabera. Ohikoena boluntarioek noizbehinka erakundeari laguntzea da (bitik batek hala egiten du). Boluntarioen % 35,1ek aldizka parte hartzen du astean 10 ordura arte, eta % 14,3k astean 10 ordu baino gehiago hartzen ditu bere borondatez.

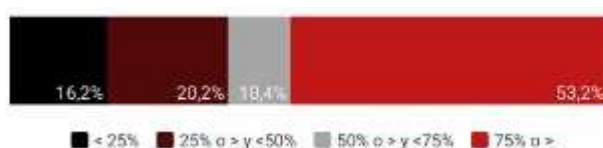
BOLUNTARIOEK EGITEN DITUZTEN ZEREGIN MOTAK. Boluntarioen gehiengo handi batek, zehazki 4tik 3k, erakundearen zerbitzu eta jardueren erabiltzaileekin zuzenean esku hartzeari lotutako zereginak egiten ditu. Boluntarioen % 15,2 administrazio- eta kudeaketa-lanetan aritzen da, eta % 9,8 mantentze-lanetan

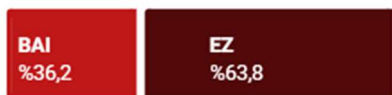
ERABILTZAILE IZAN DIREN BOLUNTARIOAK. 3 erakundetatik ia 2k aurretik erakundearen erabiltzaile izan den boluntarioren bat dute.

Aurretik erabiltzaile izan diren pertsonak parte hartzen duten erakundeen artean, ohikoena boluntariotzaren hiru laurden baino gehiago ordezkatzea da. Hala gertatzen da erakundeen % 53,2an.

ERAKUNDEEN BANAKETA, ERABILTZAILE IZAN DIREN BOLUNTARIOEN PISUAREN ARABERA (%)

ESPAINIAKOA EZ DEN NAZIONALITATEA DUTEN BOLUNTARIOAK. Erakundeen % 36,7k Espainiakoa ez den nazionalitatea duten boluntarioak ditu, eta Garapenerako Nazioarteko Lankidetzak (% 47,5) eta Gizarte Zerbitzuak (% 43,5) dira mota horretako boluntarioak dituztenen proportzio handiena dutenak.

ESPAINIARRA EZ DEN NAZIONALITATEKO BOLUNTARIOAK DITUZTEN ERAKUNDEAK . (%)

2.2.5 Boluntariotzaren kudeaketa EHSSko erakundeetan

Boluntariotza Kudeatzeko Plana. 4 erakundetatik 1ek boluntariotza kudeatzeko plan bat garatu du, eta % 27,5ek horrekin lotutako ekintzak egiten ditu, nahiz eta idatziz jaso ez.

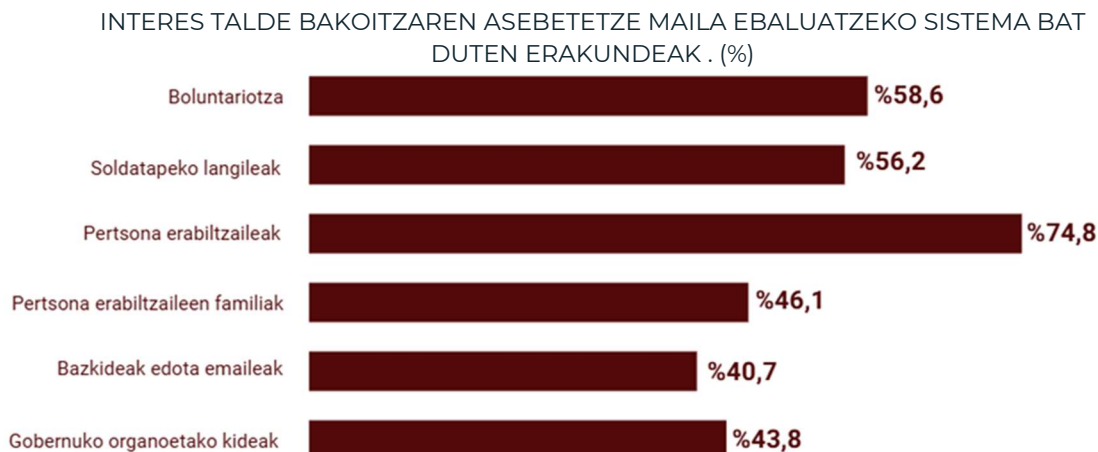
ERAKUNDEEN BANAKETA, BOLUNTARIOAK KUDEATZEKO PLANA ZENBATERAINO BARNERATUTA DUTEN KONTUAN HARTUTA . (%)

EREMUEN arabera. Gizarte Zerbitzuak (% 42) eta Garapenerako Nazioarteko Lankidetzak (% 35,5) dira boluntariotza kudeatzeko plana duten erakundeen proportzio handiena duten eremuak. 300.000 eurotik gorako aurrekontua duten erakundeek eta beren lantaldeetan pertsona ordainduak dituztenek ere ehuneko handiagoak dituzte.

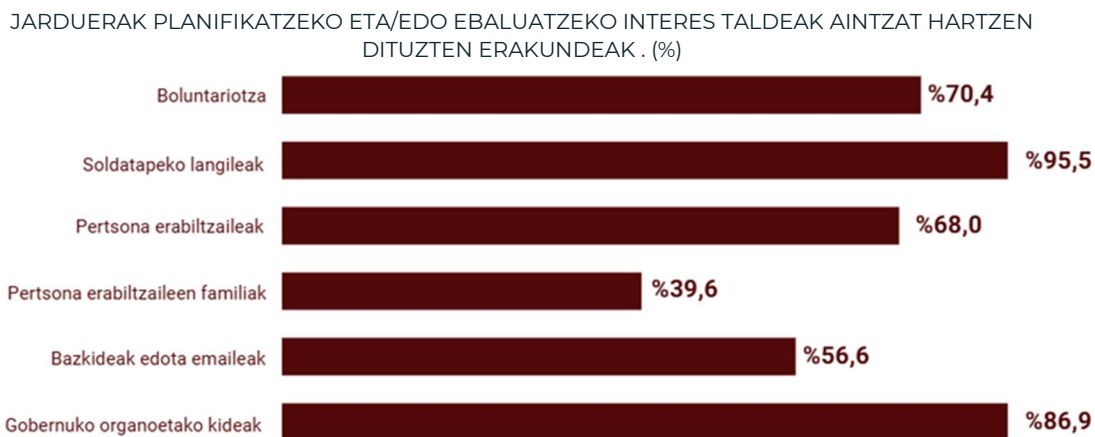
DIRU-SARREREN BOLUMENAREN arabera. Ikus daitekeenez, boluntarioen kudeaketa-plana duten erakundeen ehunekoa handitu egiten da diru-sarreraren bolumena handitu ahala, bai eta ordaindutako pertsonen eta boluntarioen kopurua ere.

Boluntarioen gogobetetzea ebaluatzea. Erakundeen % 58,6k boluntariotzaren gogobetetzea ebaluatzeko sistema bat du.

EREMUAK. Boluntarioen gogobetetzea ebaluatzen duten erakundeen ehunekoa % 69,6 da Hezkuntzaren eta Aisialdiaren eremuan eta % 58,6 Gizarte Zerbitzuetan.

2.2.6 Boluntarioen parte-hartzea jardueren plangintzan eta/edo ebaluazioan

EREMUAK. Hezkuntza eta astialdiko jardueren plangintzan edo ebaluazioan boluntarioek parte hartzen duten erakundeen ehunekoa % 86,5 da, % 80,1 Garapenerako Nazioarteko Lankidetzan eta % 77,7 Sozial-zeharkako erakundeetan. Era berean, boluntarioen pisua hiru laurdenak baino handiagoa den erakundeen % 80,2an ere berdin gertatzen da.

DIRU-SARREREN BOLUMENA. Era berean, 60.000 eurotik beherako aurrekontuak dituzten erakundeetan boluntarioek duten parte-hartzea batez bestekoa baino handiagoa da.

Erakundeen % 85,2an boluntarioek erabakiak hartzen diren erakundeko organoren edo batzorderen batean parte hartzen dute.

ERAKUNDEEN BANAKETA, ERABAKIAK HARTZEN DITUZTEN ERAKUNDEKO ORGANOETAN EDO BATZORDEETAN BOLUNTARIOEK ETA SOLDATAPEKO LANGILEEK DUTEN PISUAREN ARABERA. (%)

3 Ekintza boluntarioaren eraldaketa: joerak, erronkak eta aukerak

Boluntariotzaren eta parte-hartze sozialaren eraldaketak lotura estua du Hirugarren Sektore Sozialean izandako aldaketekin, bai eta erronka handiak dakartzaten izaera sozialeko beste fenomeno dinamiko batzuekin ere. Jarraian labur-labur aztertuko ditugu fenomeno horiek.

3.1 Hirugarren Sektore Sozialaren eraldaketak eta erronka sozial berriak

Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialari dagokionez, azken urteotan sektore horrek gero eta profesionalizazio eta espezializazio handiagoa izan du hartzaileei eskaintzen dizkien zerbitzu eta produktuetan. Horren arrazoia da, besteak beste, lankidetzaren publiko-soziala indartu egin dela eta sektoreak erantzukizun publikoko zerbitzuen horniduran parte hartu duela esku-hartze sozialaren eremuan. Zerbitzu horiek, kasu askotan, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren prestazioen eta zerbitzuen zorroan sartu aurretik ere eskaintzen zituen sektoreak.

Bestalde, EHSSri planteatzen zaizkion erronken artean, gizarte-iraunkortasunean aurrera egitea dago, eta horrek, 2020ko Liburu Zuriak adierazten duen bezala, belaunaldien arteko erreleboa bermatzea dakar, bai plantilletan, bai gizarte-oinarrian, eta gizarte-partaidetzako moduetan gertatzen ari diren aldaketak pixkanaka txertatzea ere.

Gainera, azken hamarkadetan, Hirugarren Sektore Sozialak harremanak sendotu ditu gizarteko beste eragile garrantzitsu batzuekin. Alde batetik, administrazio publikoekin, esan bezala, lankidetzaren publiko-soziala areagotzeaz gain, sektorea eragile sozial eta politiko garrantzitsua dela onartu delako, eta, horren ondorioz, politika publikoak diseinatzen, fiskaltzen eta/edo ebaluatzen dituzten foro eta erakunde publikoetan duen parte-hartzea pixkanaka handitu delako, sektorea funtsezko eragilea den eremuetan. Hori guztia gobernantza publikoko eredu baterantz aurrera egitearen esparruan uler daiteke, zeinak, EHSSri dagokionez, elkarrizketa zibilaren hedapenean baitu adierazpenik handiena.

Bestalde, EHSSk azken urteotan nabarmen handitu du sektore pribatuarekin duen elkarrizketa, bereziki merkataritza-sektorearekin. Hain zuzen ere, enpresa-eremuarekiko harreman-espazioek gora egin dute, eta nahiko ohikoa da enpresek sektoreko jardueretan parte hartzea finantzaketaren, proiektuetako lankidetzaren edo boluntariotza korporatiboaren bidez, adibide batzuk aipatzearen.

Era berean, EHSSk euskal unibertsitateekin duen harremana handituz joan da pixkanaka. Alde batetik, prestakuntzaren esparruan, sektoreak graduatan eta graduondoetan parte hartuz, bai irakaskuntzan, bai gradu edo graduondo horietatik irtendako ikasleen praktiken bidez gizarte-erakundeetan bertan. Bestalde, boluntarioak erakartzeari dagokionez, lankidetzaren estua da aspaldidanik, boluntariotza- eta elkartasun-azokak egiten baitira hiru lurralde historikoetako agentziekin eta gizarte-erakundeekin.

Bestalde, aldaketa sozial ugari eragin dezakete ekintza boluntarioaren eraldaketan, hala nola erronka sozial berriak sortzea (nahi ez den bakardadea handitzea, zainketa krisia, profil kaltebera berriak agertzea lan-baldintzen prekarizazioarekin, etab.). Horien guztien artean, erronka demografikoa nabarmentzen dugu, jaiotza-tasaren jaitsierak eta biztanleriaren zahartzeak markatutakoa, Ongizate Estatuaren eta zaintza-sistemaren iraunkortasunerako erronka baita.

Europako Ekonomia eta Gizarte Komiteak (CESE, 2022) ekintza boluntarioaren eraldaketaren hazia ikusten du agertoki horretan:

"Europak populazioaren zahartzeari eta jaiotza-tasaren jaitsierari aurre egin behar dio. Horrek esan nahi du boluntario kualifikatu gehiago daudela denbora luzeagoan, baina adineko pertsona gehiago ere, adinean aurrera egin ahala, boluntarioen laguntza behar dutenak. Hala ere, jaiotza-tasaren beherakadaren ondorioz, baliteke boluntario izateko jende gaztea falta izatea, eta boluntario heldu eta nagusientzako *inter pares* proiektu gehiago beharko dira" (4.1.1.).

3.2 Ekintza boluntarioko joerak

3.2.1 Boluntariotza sustatzeko politika publikoak

Azken urteotan boluntariotzaren eta parte-hartze sozialaren tasak gora egin du. Euskadin, Eusko Jaurlaritzak egindako azken azterketaren datuen arabera, gure erkidegoko boluntarioak 2017an biztanleriaren % 13,4 izatetik 2023an % 17 izatera igaro dira (EDE Fundazioa, 2024, 21 eta hurrengoak). Espainiako Boluntariotzaren Plataformak dioten bezala, "elkartasuna eta herritarren lankidetzaren gure gizartean agertzeaz gain, gero eta leku gehiago irabazten ari dira. [...]. Gorakada solidario hori agerian geratzen da, halaber, lankidetzaren informaleko ekimenetan parte hartzen duten pertsonen kopuru handian, hala nola bizilagunen edo herritarren proiektuetan." (2023, 6-7).

Elkartasuna eta konpromiso soziala gorantz doaz, batez ere gazteen artean: "boluntariotza eta antolakuntza/aldarrikapena dira arazo sozialak konpontzeko aukera gogokoenak" (PVE, 2023, 8)

Elkartasunaren hazkunde hori gaiaren inguruko politika publiko batzuekin batera dator. Hona hemen politika horien xehetasun batzuk, Europako Parlamentuak boluntariotzari eta Europako boluntariotza-jarduerari buruz 2013an emandako Ebazpenean oinarrituta. Ebazpen horrek hainbat alderdiri buruz politiken gako batzuk eskaintzen dizkigu:

Gazteen boluntariotzari dagokionez, ebazpenak dio "boluntariotza sustatu behar dela, batez ere ikasleen eta beste gazte batzuen artean, elkartasuna zabaltzeko" (70).

Enpresetako boluntariotzari dagokionez, ebazpenak "enpresen gizarte-erantzukizuneko estrategiaren esparruan ere boluntariotza sustatzearen garrantzia" aipatzen du (72).

Hezkuntza-sektoreko boluntariotzari dagokionez, ebazpenak EBko estatu kideei eskatzen die "ikastetxeetan boluntariotzaren arloko prestakuntza-ikastaroak aukerako gai gisa sartzeko" (72).

Boluntariotzaren prestakuntzari dagokionez, ebazpenak honako hau nabarmentzen du: "curriculum vitaerako eta lan-bizitzarako boluntariotzaren bidez eskuratutako ezagutzek eta gaitasunek balio erantsia dute, eta ikaskuntzako eta lan ez-formal eta informaleko esperientzia gisa aitortu behar dira" (70), eta gaitasun horiek aitortzeak duen garrantzia azpimarratzen du "gazteak boluntariotza egin dezaten sustatzerako orduan".

3.2.2 Boluntariotzaren kontzepzioa eta rola

Aldaketa sozial eta politiko horiekin batera, boluntariotzaren kontzepzioa eta boluntariotzak gure gizartean bete behar duen rola aldatu dira. Europako Parlamentuaren ebazpen horren arabera, boluntariotzak bi dimentsio ditu: soziala eta ekonomikoa. Alde batetik, "boluntariotza funtsezko faktorea da norbanakoaren eta taldearen emantzipaziorako, elkartasunerako eta gizarte-kohesiorako" (69). Bestalde, "boluntariotzak Europa 2020 hazkunde-estrategian laguntzen du, funtsezko faktorea baita kapital soziala eta garapena sortzeko" (69).

Horrela, boluntariotzak "funtzio garrantzitsua betetzen du giza eta gizarte-kapitala sortzeko eta gizarteratzea sustatzeko" (71). Eta, aldi berean, pertsonen borondatezko parte-hartzeak "beren bizi-kalitatea, ongizatea eta osasun-egoera orokorra hobetzen ditu" (70).

Boluntariotzaren ongintzako eragin hori beste zentzu batean ere azpimarratzen du Espainiako Boluntariotzaren Plataformak. Boluntariotza prebentzio-elementua da bakardade-egoeren aurrean: "boluntarioak batez bestekoa baino gutxiagotan sentitzen dira bakarrik" (11).

Hala ere, boluntariotzaren eraldaketaren alderdi negatiboak ere aipatu dira, hala nola nortasun solidarioa galtzeko arriskua. Hala, Cenizok adierazi du zenbait politikak boluntariotza ahuldu dutela, giza baliabide gisa erabili dutela, beren zentzu sozialetik (parte-hartzea) urundu dutela eta beren konpromisoa (elkartasuna) hutsaldu dutela. (2022, 89).

Bestalde, autore berak adierazi du gaur egungo boluntariotzaren alderdi batzuetan aurki daitekeen indibidualizazio-prozesua, "banaka egindako jardueretan islatzen dena, lotura komunitariorik gabe", edo "motibazio indibidualistak, adierazpen-izaerakoak eta erabilgarriak" (92), adibide pare bat aipatzearen.

Indibidualizazio-prozesu hori beste bi prozesu edo fenomenorekin era paraleloan doa. Alde batetik, ekintza boluntarioa despolitizatze arriskua dago, hau da, politikoki neutroa den eta errealitate sozialaren edozein ikuspegi politikotik deskonektatuta dagoen jarduera gisa aurkeztea. (Cenizo, 2022, 92). Eta, azkenik, politika batzuek jada aipatu duten instrumentalizazio-arriskua, boluntariotza baliabidetzat hartzen baitute, eta ez partaidetza-tresnatzat (93).

Baina boluntariotzaren eraldaketak ez dira agortzen haren kontzepzioan gertatzen diren mutazioetan; aitzitik, alderdi jakin batzuetan islatzen dira: boluntarioen lotura- eta konpromiso-moduetan, borondatez parte hartzera bultzatzen dituen motibazio eta itxaropenetan eta beste boluntariotza mota batzuen agerpenean.

3.2.3 Lotura- eta konpromiso-moduak

Bi dira, gutxienez, borondatezko ekintzarekin lotzeko eta konprometitzeko moduen eraldaketaren zeinuak. Lehenik eta behin, Boluntariotzaren Euskal Estrategiak adierazten duen bezala, "boluntariotzaren eredu tradizionaletik nolabaiteko gaitzespena" (17) sumatzen da,

eta, ondorioz, Hirugarren Sektore Sozialeko erakundeetatik kanpo garatzen den parte-hartze sozialaren gorakada.

Fenomeno horrek larriagotu egiten du sektorearen berariazko problematika: zaila da pertsona konprometituak beren gizarte-oinarrietan sartzea, belaunaldien arteko erreleboa errazteko.

Beste elementu azpimarragarri bat, Nazio Batuen boluntarioen programak dioten bezala, "epe laburreko edo noizbehinkako boluntariotza" (Millora, 2020, 8) areagotzea da, hau da, noizbehinkako konpromiso-moduak, irregularrak edo intentsitate txikikoak, boluntariotza tradizionalaren kaltetan, izaera erregular eta luzekoak, planifikatutako konpromisoetan eta epe luzekoetan oinarritutakoak.

Azkenik, borondatezko parte-hartzea bultzatu duen baina, aldi berean, konpromiso-moduetan eragina izan duen faktore bat izan da sare sozialen gorakada eta online plataformen ugartzea, eskaintza eskariarekin konektatzeko gai direnak, "herritarrek boluntariotzako aukera mota guztiak berehala eskuratzeko aukera izan dezaten" (4.5).

3.2.4 Boluntarioen motibazioak eta itxaropenak

Pertsonak boluntario izatera bultzatzen dituzten arrazoiak eta boluntariotzatik espero dena ere aldatu egin dira. Ekintza boluntarioaren dimentsio sozial eta politikoari dimentsio pertsonala gehitu zaio. Hori Europako Parlamentuaren ebazpenaren testuan boluntariotzari buruzko ikuskeran bertan islatzen da, honako hau dioenean: "boluntariotza herritartasun aktiboaren eta demokraziaren funtsezko alderdia da, baita garapen pertsonalarena ere" (69).

Nazio Batuen boluntarioen programarako egindako txostena urrats bat harago doa, eta dio arrazoi pertsonalak politikoak edo sozialak baino indartsuagoak direla boluntariotza egiteko: "Boluntarioentzako onura pertsonalak — adibidez, haien enplegurako, ongizaterako eta osasun mentalerako — arrazoi altruistagoekin batera baloratzen dira" (Millora, 2020, 8).

Era berean, gizarte-erakundeen bidez bideratutako boluntariotzaren praktikan ere aldaketak identifikatzen dira. Gutxienez bi aipatuko ditugu:

- 1) "pertsonak ulertzen dute ekintza boluntarioa lotuagoa dagoela erakundeen jarduerari edo misioari, erakundeen antolamenduari eusteari baino" (EEP, 2023, 9)
- 2) "boluntarioek identifikatuta sentitzen dira modan dauden kausa batzuekin, eta emaitza espezifikoetan inplikatzeko joera dute, epe luzerako erakunde zehatzekin konprometitu beharrean" (Millora, 2020, 8).

Azkenik, interesgarria da pertsonak boluntariotzan ez aritzeko emandako arrazoiak aipatzea. Eusko Jaurlaritzaren txostenaren arabera, "oztopo nagusia denborarik eza da" (EDE Fundazioa, 2024, 40). Espainiako Boluntariotzaren Plataformak beste kausa batzuk identifikatzen ditu, hala nola "ezjakintasuna, gogorik eza eta mesfidantza" (2023, 10). Beraz, Plataformaren arabera, pertsona gehiago ekintza boluntariora bultzatzeko, beharrezkoa izango litzateke erakundeei buruzko ezagutza eta konfiantza areagotzea, kontuak emateko politikak ezarriz eta gizartean eragin handiagoa izaten saiatuz.

3.2.5 Beste Boluntariotza mota batzuen hedapena

Azken urteotan, beste boluntariotza mota batzuk ugartu egin dira, batzuk fenomeno sozial edo ekonomiko espezifikoaren ondorio gisa, eta beste batzuk politika jakin batzuen ondorio gisa. Forma berri horiek erronka eta aukera izan daitezke aldi berean. Hona hemen horietako batzuk:

1) Online boluntariotza, boluntariotza digitala, ziberboluntariotza

Teknologioren gorakada azkarrak boluntariotza-modu berriak hedatzea ahalbidetu du, hala nola online boluntariotza: "boluntariotza digitalak, boluntariotza birtuala edo online boluntariotza izenez ere ezagutzen denak, Interneten oinarritutako teknologiaren eta tresnen bidez egindako boluntariotza-jarduerak eskatzen ditu, oro har mugikortasun fisikorik gabe". (Europar Batasuneko Kontseilua, 2022, 3).

Nazio Batuen boluntarioen programaren txostenak dioenez, "187 herrialdeetako 12.000 pertsona inguruk boluntario gisa eskaintzen dute beren burua Interneten urtero, [VNU programaren](#) online boluntarioen plataformaren bidez. Online boluntariotzak hainbat jarduera biltzen ditu, hala nola, diseinu grafikoa, Wikipediako orrialde baten eguneratzea, klub baten web orriaren administrazioa edo txostenak egitea. Boluntarioen erakunde ugari espazio elektronikoak integratzen dituzte parte-hartzea sustatzeko estrategietan; izan ere, ordura arte boluntario gisa aurkeztea zaila izan zaien pertsonen sarbidea erraztu diezaiekete, desgaitasuna duten pertsonen adibidez" (Millora, 2020, 7).

2) Merkataritzako boluntarioak

"Boluntariotza oporrak elkartasun-jardueretan parte hartzearekin konbinatzen den praktika («bolunturismo» ere esaten zaio)" (Europar Batasuneko Kontseilua, 2022, 3).

3) Boluntariotza korporatiboa

Enpresa bateko langileek enpresa horren bultzadaz egindako boluntariotza da. Mota horretako boluntariotza mota bat enpresa batzuek egindako probono-jarduerak izango lirateke.

4) Familia-boluntariotza

Boluntariotza mota honetan, gurasoek eta seme-alabek boluntariotzako esperientzia partekatzen dute, txikienei balioak transmititzeko helburuarekin.

5) Zerbitzurako ikaskuntza

Ikaskuntza-zerbitzua hezkuntza-proposamen bat da, ikaskuntza-prozesuak eta komunitateari zerbitzua emateko prozesuak proiektu bakar batean konbinatzen dituena. Proiektu horretan, parte-hartzaileek benetako beharretan lan egiten ikasten dute, ingurunea hobetzeko helburuarekin.

CESeren irizpenaren arabera, "eskoletako ikaskuntza-zerbitzu programak eta familia-boluntariotza bezalako ekimenak sustatu behar dira" (2022, 4.10).

6) Mentoria soziala

"Esku-hartze sozialeko metodologia honetan, konfiantzazko loturetan oinarritutako harremanak sorten dira eta mentoreek lagundu egiten diete mentoratutako pertsonen, bazterketa-arriskuan daudenei, beren garapen sozial eta pertsonala bultzatzeko"⁹.

⁹ Gizarte Mentoretzako Koordinatzailearengandik lortutako definizioa. Hemen eskuragarri: <https://mentoriasocial.org/>

4 Errotrak ekintza boluntarioa erakartzean, atxikitzean, dibertsifikatzean eta zaintzean. Ondorioak eta proposamenak

Epigrafe honetan, tailerreko azken blokean egindako hausnarketak sartu dira. Bertan, ekintza boluntarioaren eraldaketek EHSSko erakundeen aurrean jartzen dituzten errotra eta aukera nagusiak identifikatzen saiatu zen. Horretarako, blokea bi ataletan banatu zen. Lehenengoan, EAEko boluntariotzari eta parte-hartze sozialari buruz azaldutako diagnostikoa osatzen saiatu zen, erakundeek dituzten kezka komun batzuk identifikatuz.

Bigarren atalean, EHSSko erakundeetan ekintza boluntarioa erakartzeko, atxikitzeko, dibertsifikatzeko eta zaintzeko prozesuak hobetzeko kontuan hartu beharreko gako nagusiak identifikatu ziren, bi ikuspuntutatik: (a) erakundeek berek prozesu horiek hobetzeko egin dezaketena; (b) beste eragile batzuek prozesu horiei gehitu diezaieketena.

4.1 Diagnostikoa osatzen

Oro har, tailerrean parte hartu zuten erakundeek adierazi zuten Eusko Jaurlaritzak argitaratutako diagnostikoak nolabait ikusezin bihurtzen zituela EHSSren barruko errealitate espezifikoak boluntariotzari dagokionez. Sektorearen atomizazioak berak eta erakundeen arteko tamaina-desberdintasunek zaildu egin dezakete erakunde horiek diagnostikoan islatzea edo diagnostikoarekin identifikatzea. Adibidez, boluntarioak zaintzeari dagokionez, erakunde handiak, zerbitzuak ematera bideratuagoak daudenak eta, ustez, horiek zaintzeko baliabide gehiago dituztenak, alderantzizko bidean egon daitezke: administrazio publikoekiko harremanaren ondoriozko lanaren burokratizazioak boluntarioak zaintzeko denbora eta baliabideak murriztea ekarri ahal izan du.

Boluntarioen motibazioei dagokienez, kasu batzuetan, boluntarioek "soberan duten denbora" ematen dutelako pertzepzio bat zegoen, eta denbora hori ez litzateke eskainiko horrek beren aisialdia kentzea ekarriko balu.

Bestalde, tailerrean parte hartu zuten erakundeak kezkatuta agertu ziren diagnostikoan emandako zenbait daturen inguruan. Lehenik eta behin, ekintza boluntarioak behera egin du gizarte-ekintzaren eremuan¹¹, beste esparru batzuen alde, hala nola kirol¹²-arloan alde, eta horrek zalantzak sortzen ditu joera horren atzean dauden arrazoiei buruz.

Hemen batzuk azaldu ziren, eta horien artean nabarmentzen dira gizartearen nekea (pandemia, Ukrainako gerra, etab.) edo gizarte-erakundeek nolabaiteko "freskotasuna" galdu izana. Ildo horretan, adierazi zen EHSSa sektore profesionalizatu gisa hautemateak potentzialki boluntarioak kausa eta proiektu sozialetan inplikatzeko eragotz dezakeela.

Halaber, eremu ez-sozialetan boluntariotzaren gehikuntza hori noizbehinkako jardueretan (noizbehinkako boluntariotza) edo konpromiso txikiagoko jardueretan parte-hartzearen gehikuntzarekin bat etor zitekeela iradoki zen, eta hori kezkatzeko arrazoa izango litzateke, konpromiso sozialak behera egingo lukeelako. Horretaz gain, hainbat gai aipatu ziren. Alde batetik, boluntariotza motak (noizbehinkakoa, ohikoa) jarduera-eremuen arabera (soziala, zibikoa, kirolekoa, etab.) izan duen hazkundeari edo beherakadari buruzko datuak xehetasun handiagoz ezagutzeko beharra.

¹¹ Azterlanaren arabera, eremu horretan % 26,6tik (2017) % 16ra (2023) jaitsi da. Datu horrek beheranzko joera erakusten du, 2012an tasa % 35,2koa baitzen.

¹² % 8tik (2017) % 13,1era (2023) igaro da

Bestetik, garrantzitsua da boluntariotza lankidetzaren modu "ez hain konprometituetatik" bereiztea, eta horrek boluntariotzaren kontzeptua birdefinitzea ekar lezake, desberdintasun horiei heltzeko. Horri dagokionez, boluntariotzaren instrumentalizazioaren adibide batzuk aipatu ziren. Esate baterako, gizartearentzako lanak (TBC). Epai judizial bat betetzeko, gizartearentzako jardueraren bat egin behar da, gizarte-erakunde bidez bideratzen dena, eta, nolana ere, ezin da boluntariotzat jo. Boluntariotza ere aztertu behar da gizarte-mugimenduetan eta militantzia-moduetan duen parte hartzeari dagokionez.

Halaber, generoaren arabera boluntariotzaren aldaketari dagokionez¹³, desberdintasun horien arrazoiak eta ondorioak identifikatzeko beharra aipatu zen, baita belaunaldien arteko balizko arrakalak ere.

Azkenik, bi gai garrantzitsu aipatu ziren. Modu positiboan, boluntariotza birtualaren hazkundera dagokionez¹⁴, potentzialtasun handia erakutsi zen boluntarioen profil berriak sartzeko, bestela agian HSSn sartuko ez zirenak. Zentzu negatiboan, boluntariotza atxikitze eta fidelizatzeko dagoen zailtasuna, agian, erakunde misioa eta balioak behar bezala ez ulertzeagatik, besteak beste.

¹³ Gizarte-ekintzaren eremuan, adibidez, boluntarioen tasa % 16koa da, eta boluntarioen % 17,1 gizonak dira eta % 14,9 emakumeak.

¹⁴ Boluntarioen % 71,3 aurrez aurre egiten da, % 8,3 online eta % 20,4 bi modalitateetan.

4.2 Nola erakarri, atxiki eta dibertsifikatu boluntariotza: EHSSko erakundeen jarduerak

Oro har, boluntarioak erakartzearen, atxikitzearen, dibertsifikatzearen eta zaintzearen inguruko jarduerak aipatu aurretik, tailerrean parte hartu zuten erakundeek azpimarratu zuten beharrezkoa zela alde aurretik gogoeta egitea, gako batzuk oinarri hartuta. Gogoeta orokor bat, lehenik eta behin, sektore gisa, datu edo ebidentzietan oinarritua, boluntariotza gizarte-arlotik beste esparru batzuetara bideratzen ari diren arrazoiei buruz (gizarte-erakundeen erakargarritasun-galeraren ondorioz?) eta herritarrekin birkonektatzeko modu posibleei buruz, haien parte-hartze soziala bideratzeko. Eta erakunde bakoitzean barne gogoeta bat, boluntariotza berriz ere beren kezken erdigunean jartzeko.

Baina konpromiso-modu berriei buruzko hausnarketa ere egin behar da; izan ere, boluntariotzaren lotura noizbehinkakoagoa bada, boluntariotza erakundeekin baino gehiago kausekin eta kolektiboekin lotzen bada, horrek eragina izango du nahitaez boluntarioek erakundeetan betetzen dituzten partaidetza-guneetan. Boluntariotza proiektuetako jardueretara edo kolektibo espezifikoetara bideratzeak konpromiso handiagoko guneetatik irtetearen eragiten du, hala nola erabakigune jakin batzuetatik ateratzean.

Egoera horrek erakundeak behartzen ditu boluntarioek erakundeekiko konpromiso sendoagoak hartzeko dituzten moduak identifikatzeko. Baina, sektorearen barruan, premiazkoa da boluntariotza artikulatzeko beste modu batzuetan pentsatzea. Hemen aztertu beharreko aukera batzuk planteatu ziren sareko lanaren potentzialtasunei buruz eta erakundeen sareek boluntariotza bultzatzeko duten rolari buruz: boluntarioak partekatzeo sareak sortzea, boluntarioak artikulatzeko eta banatzeko gune gisa funtziona lezaketen erakundeek partekatutako espazio fisikoak sortzea, horretarako dauden sareak eta foroak aprobetxatzea, eta abar. Hala ere, puntu horretan adierazi zen boluntariotza bultzatzea ez dagoela sareen lehentasunen artean.

Bestalde, azpimarratu zen oso garrantzitsua dela oreka bat aurkitzea boluntarioei aldi baterako lotura zabalagoa izatea eskatzen zaien konpromisoaren eta boluntariotza-modu berrien malgutasunaren edo aldizkakotasunaren artean. Hemen sortzen den kontua da nola handitu eskakizun hori, boluntarioak irten gabe. Aldi berean, gai horri buruz, konpromiso minimo bermatzen ez duten boluntarioak ez laneratzeko aukera aipatu zen. Era berean, erakundeek dituzten baliabideak mugatuak direnez, ez da sartu behar egoera pertsonal txarra arindu nahi duten boluntarioen profilik (boluntariotza bakardadea arintzeko zerbaiteko kide izatearen sentipen gisa, autoestimua beste batzuei lagunduz hobetzea ahalbidetzen duen jarduera gisa, eta abar).

Hausnarketa-esparru horren aurretik, boluntarioak erakartzeko, atxikitzeko, dibertsifikatzeko eta zaintzeko prozesuak hobetzeko jarduerak identifikatu ziren. Tailerrean adierazitako jarduerak askotarikoak izan ziren eta hainbat alderdiri erantzuten zitzaion. Ondoren, orokorrenak aipatuko ditugu.

Lehenik eta behin, boluntariotzaren kudeaketa, funtsezko gai gisa, erakundeen (adibidez, boluntariotzaren inguruko foroak eta topaguneak, boluntariotzaren lurralde-agentziek dinamizatuak) eta instituzioen arteko aliantzetatik igarotzen dela pentsatu zen.

Bigarrenik, sektorearen atomizazioak eta espezializazioak (kolektibo edo gizarte-egoera jakin batzuetan) dakarten arriskuaz ohartarazi zen, horrek erakunde bakoitzak bere buruari begiratzeko mugak jartzen ditu. Horren aurrean, boluntariotzari dagokionez, orientazio

komunitarioa berreskuratzearen alde egin zen, pertsonen hurbileko espazioetan garapen komunitarioa bultzatuz.

Azkenik, boluntariotzaren kudeaketa-planak boluntariotzaren forma berrietara (arinagoetara edo likidoagoetara) egokitzeko beste formula batzuk barne hartzen dituen tresna izateko beharra aipatu zen.

Bestalde, tailerrean parte hartu zuten erakundeek boluntarioak erakartzeko eta atxikitze prozesuei buruzko gai espezifikoagoak identifikatu zituzten. Jarraian zerrendatu eta deskribatuko ditugu:

1) **Boluntarioak erakartzea.** Erakunde parte-hartzaileek boluntarioak erakartzeko eta leialtzeko estrategiak bereiztearen garrantzia nabarmendu zuten, desberdinak diren elementuak kontuan hartzea eskatzen baitu. Atzemateko estrategiari dagokionez, bi elementu nabarmendu ziren:

a. **Erakartzeko estrategiak kolektibo espezifikoetara egokitzea.** Beharrezkoa da estrategiak helburuko pertsona-motetara egokitzea (ezin ditugu pertsona berberak erabili gazteekin eta adinekoekin). Aldi berean, erakartzeko lehentasunezko kolektiboak identifikatzeko ahalegina egin behar da, erakundearen premien arabera.

b. **Komunikazio egokiaren beharra.** Komunikazio egokia funtsezko tresna da boluntarioak erakartzeko eta leialtzeko. Beharrezkoa da jakitea boluntario potentzial edo errealari zer, nori, zergatik eta nola komunikatzen diogun. Erakundeek ez dute huts egiten komunikazio-kanpainetan, baizik eta boluntariotza zer den eta zer gakorekin egin behar den argi eta garbi erakusten duten kanpainetan. Zehatzago esanda, erakundeek boluntariotzaren inguruko narratiba zehatz bat eraiki behar dute, elkartasuna, entzutea, harrera eta gizarte-eraldaketa bezalako balioekin argi eta garbi lotuta agertuko dena.

Era berean, "erakargarriak" izateko ahalegina egin behar da, egiten den jarduera eta erakundearen misioa, balioak eta testuingurua boluntarioekin partekatuz.

2) **Boluntarioak fidelizatzea¹⁹ eta zaintzea.** Prozesu hori funtsezkoa da, eta boluntarioak modu jakin batzuetan jarri behar dira erdigunean:

- boluntarioaren eta erakundearen artean elkarrekiko konfiantzarako eta elkarrenganako espazioa sortuz;
- boluntarioak erakundeari eman diezaiokeena argi eta garbi ikusaraziz;
- boluntarioei zuzenean edo zeharka eragiten dieten gaien berri behar bezala ematea.
- boluntarioentzako esperientzia esanguratsuak eskainiz. Boluntariotza, ahal den neurrian, esperientzia aberasgarria izan behar da. Horretarako, funtsezkoa da borondatezko jarduera eta haren intentsitate-mailak pertsona bakoitzaren itxaropen, interes eta gaitasunetara eta bizi-unera egokitzea eta malgutzea, eta erakundearen premiekin lotzea;
- erakundearen baliabideak boluntarioaren ibilbidera egokituz, hasieran laguntza eta presentzialtasun handia eskatuko baitu;

¹⁹ Fidelizazioari dagokionez, bi jarrera sortu ziren, ez nahitaez kontraesankorrak. Boluntarioak fidelizatzeko beharrak funtsezkoa dirudi, baina, aldi berean, beharrezkoa da identifikatzea zenbat ahalegin egin behar den horretan, kontuan hartuta pertsonak gero eta lotura handiagoa dutela kausekin eta gutxiago erakundeekin, eta horrek konpromiso gorabeheratsuagoa eskatzen duela.

- boluntarioak erabakiak hartzeko espazioetan sartuz, kide gehiago izatearen sentimendua sortzeko;
- boluntarioei etengabeko prestakuntza ematea erakundearen egiten duten ibilbidean zehar.

- 3) **Boluntarioen kudeaketa.** Boluntarioen profiletan eta motibazioetan gertatzen ari diren eraldaketen aurrean, erakartzeko estrategiak sortzeko beharraren aurrean, pertsonak erakundeetan egiten dituzten ibilbideei erantzuteko beharraren aurrean, beharrezkoa da boluntariotza kudeatzeko prozesuak berreskuratzea, indartzea eta sistematizatzea, eta horrek, dirudienez, garrantzia galdu du erakundeetan.

Ilido horretan, garrantzitsua da boluntarioen koordinatzailearen figura bultzatzea, ibilbideetan artatzeko eta boluntarioak zaintzeko.

4.3 Nola erakarri, atxiki eta dibertsifikatu boluntariotza: beste eragile batzuen ekarpenak

Tailerrean parte hartu zuten erakundeek beste eragile batzuek boluntarioak erakartzeko, atxikitzeko, dibertsifikatzeko eta zaintzeko prozesuak hobetzeko egindako ekarpenari buruzko gogoetak, administrazio publikoetan, enpresetan, unibertsitateetan eta boluntariotzako sare eta agentzietan oinarritu ziren.

Administrazio publikoak

Herri-administrazioei, batez ere, finantza-laguntza, sentsibilizatzeko politiketikiko konpromiso handiagoa eta borondatezko jarduera gehiago ikusarazteko eta aitortzeko ahalegina eskatzen zaie. Halaber, gizarte-erakundeentzat ekintza boluntarioak kudeaketaren, baliabide-horniduraren eta abarren aldetik zer dakarren aitortzea.

Administrazio publikoarekiko harremanak boluntarioengan du eragina. Gizarte-eragina eta komunitate-dimentsioa galtzea eragin dezake, erakundeek eskaintzen dituzten zerbitzuak espezializatzeko joera baitute. Halaber, kasu batzuetan administrazio publikoak boluntariotza instrumentaliza dezake (adibidez, epai judizial baten ondorioz gizartearentzat egiten den lana, lehen borondatezko lan gisa aipatu dena).

Enpresak

Enpresei finantzaketa eta gizarte-erakundeekiko konpromiso handiagoa eskatzen zaie, adibidez, pro-bonuaren aldeko programen bidez, denbora, gaitasunak eta ezagutza partekatze aukera ematen baitute. Halaber, erantzukizun sozial korporatiboa hobeto integratzea EHSSko erakundeen premiekin.

Unibertsitateak

Unibertsitateek harreman estua dute boluntariotzako erakundeekin lankidetzan aritzeko, eta alde zuzenetik jarrera ona dute. Horren adibide garbia hiru lurralde historikoetako campusetan boluntariotza-azokak egitea da, baina azoka horiek ez dira beti boluntario gehiago erakartzen. Horregatik, beharrezkoa da unibertsitateekin lankidetzan aritzea jardueren eraginkortasuna hobetzeko (azokak edo bestelakoak), unibertsitateko pertsonak gizarte-erakundeetara gehiago bideratzeko.

Boluntariotzako sare eta agentziak

Boluntariotzako sare eta agentziei erakundeen arteko lotura-funtzioa betetzeko eskatzen zaie, foroak eta topaguneak bultzatuz ez ezik, boluntariotza erakundeen artean partekatze sistemak edo prozedurak ere artikulatuz.

Horrek garrantzi berezia hartzen du kontuan hartzen badugu boluntarioen konpromisoa, adierazi den bezala, gehiago jotzen dela kausetara erakundeetara baino, eta, beraz, gorabeheratsuagoa izan daitekeela. Azken batean, sareen eta agentzien funtsezko roletako bat izan daiteke sareko lana egitea boluntarioak erakartzeko, atxikitzeko eta dibertsifikatzeko prozesuetan.

5 Bibliografia

Boluntariotzaren Euskal Kontseilua. (2021). *Boluntariotzaren Euskal Estrategia 2021-2024*. Boluntariotzaren Euskal Kontseilua. Eusko Jaurlaritzaren Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. Hemen eskuragarri: https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/estrategia_voluntariado_2021/es_def/adjudtos/Estrategiavascadelvoluntariado_es.pdf

Cenizo, M. (2022). Derechos y justicia, cuidados y comunidad: Por un voluntariado social transformador. *Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria = Revista de servicios sociales*, 78, 87-98. Hemen eskuragarri: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8800779>

Cenizo, M., & Fantova Azcoaga, F. (2023). Intervención social y acción voluntaria en tiempos de desigualdad y crisis de cuidados. *Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria = Revista de servicios sociales*, 81, 85-96. Hemen eskuragarri: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=9317089>

EAPN Espainia. (2021). *Necesidades formativas del voluntariado, personal técnico y directivo de las entidades del Tercer Sector de Acción Social que luchan contra la pobreza y la exclusión social en España*. EAPN Espainia. Hemen eskuragarri: https://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/documentos/1609325077_necesidades-formativasok.pdf

EDE Fundazioa. (2024). *Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn. 2023*. Eusko Jaurlaritzaren Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. Hemen eskuragarri: https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/voluntariado_en_euskadi/es_situgene/adjudtos/VOLUNTARIADO.pdf

ESPAINIA. Ley 45/2015, de 14 de octubre, de Voluntariado. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 2015eko urriaren 15koa, 247. zk., 95764-95784. Hemen eskuragarri: <https://www.boe.es/boe/dias/2015/10/15/pdfs/BOE-A-2015-11072.pdf>

Espainiako Boluntariotzaren Plataforma. (2023). *La acción voluntaria en 2023. Un despliegue territorial*. Hemen eskuragarri: https://biblioteca.plataformavoluntariado.org/wp-content/uploads/2024/01/00_general_acc.pdf

Espainiako Boluntariotzaren Plataforma (2020). *Tercer sector y voluntariado. Objetivos de desarrollo sostenible: un pacto para cambiar el mundo*. Hemen eskuragarri: <https://plataformavoluntariado.org/wp-content/uploads/2020/05/guia-ods-tercer-sector-1.pdf>

Europako Ekonomia eta Gizarte Komitea. (2022). *Dictamen del Comité Económico y Social Europeo sobre «El voluntariado: Los ciudadanos construyen el futuro de Europa» (Dictamen de iniciativa) (2022/C 152/04)*. Hemen eskuragarri: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021IE3078&from=EN>

Europako Parlamentua. (2013). *Voluntariado y actividades voluntarias en Europa. Resolución del Parlamento Europeo, de 10 de diciembre de 2013, sobre el voluntariado y las actividades de voluntariado en Europa (2013/2064(INI))*. Hemen eskuragarri: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IP0549&from=ES>

Europar Batasunaren Kontseilua (2022). *Recomendación del Consejo sobre la movilidad de los jóvenes voluntarios en la Unión Europea. COM(2022) 15 final*. Hemen eskuragarri: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0015>

EUSKADI. 17/1998 LEGEA, ekainaren 25ekoa, Boluntarioei Buruzkoa. 1998ko uztailaren 13ko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 130. zk., 12943-12954. Hemen eskuragarri: https://www.gizartelan.ejgv.euskadi.eus/r45-voleusle/es/contenidos/informacion/voluntariado_en_euskadi/es_legisla/adjuntos/ley-25-junio-del-voluntariado.pdf

Hirugarren Sektore Sozialaren Euskal Behatokia (2025). *Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialaren Liburu Zuria 2024*. Eusko Jaurlaritzaren Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. Hemen eskuragarri: <https://3seuskadi.eus/barometroa-2023-eta-liburu-zuria-2024/?lang=eu>

Lanaren Nazioarteko Erakundea. (2011). *Manual de medición del trabajo voluntario*. Organización Internacional del Trabajo. Hemen eskuragarri: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_166577.pdf

Millora, C. (2020). *Las prácticas de voluntariado en el siglo XXI*. Nazio Batuen Boluntarioen Programa (VNU). Hemen eskuragarri: https://knowledge.unv.org/system/files/2020-07/Volunteering%20Practices%20in%20the%2021st%20Century_ES.pdf

Suso, A., Zubero, I. (2014) *Conclusiones del Seminario Técnico Voluntariado y Participación Social: Delimitación Conceptual*. Hemen eskuragarri: https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/estrategia_voluntariado_2013/es_def/adjuntos/Seminario-Voluntariado-participacion-social.pdf

UN Volunteers (2021). *Informe sobre el estado del voluntariado en el mundo 2022. Crear sociedades igualitarias e inclusivas*. Nazio Batuen Boluntarioen Programa (VNU). Hemen eskuragarri: https://swvr2022.unv.org/wp-content/uploads/2022/04/UNV_SWVR-2022_ES.pdf

Eranskina: tailerrean parte hartu duten erakundeak

Tailerrean Euskadiko Hirugarren Sektore Sozialeko sare eta erakundeek parte hartu zuten, baita hiru lurralde historikoetako boluntariotzarako eta parte-hartze sozialerako agentziek ere. Zehazki, honako erakunde eta agentzia hauek hartu zuten parte:

1. ADINKIDE
2. AI LAKET
3. ALBOAN
4. ASPANAFOA
5. ATECE ARABA
6. ATZEGI
7. BATEKIN. BOLUNTARIOTZARAKO ETA PARTAIDETZA SOZIALERAKO ARABAKO 12. AGENTZIA.
8. BIZIKLETAZ ADINIK EZ
9. BIZITEGI
10. BIZKAIA GARA. BOLUNTARIOTZARAKO ETA PARTAIDETZA SOZIALERAKO BIZKAIKO AGENTZIA.
11. GIPUZKOAKO CARITAS
12. ARABAKO GURUTZE GORRIA
13. ELLACURIA FUNDAZIOA
14. FIDIAS FUNDAZIOA
15. HURKOA FUNDAZIOA
16. MUNDUBAT FUNDAZIOA
17. EUSKADIKO DOWN SINDROMEA FUNDAZIOA
18. GIZALDE. BOLUNTARIOTZARAKO ETA PARTAIDETZA SOZIALERAKO GIPUZKOAKO AGENTZIA.
19. MEDICUS MUNDI ARABA
20. SAREEN SAREA
21. GIPUZKOAKO SOS ARRAZAKERIA
22. GIPUZKOAKO ITXAROPENAREN TELEFONOA
23. ZEHAR-ERREFUXIATUEKIN